

AAN DE SLAG MET HET VMBO

"Samen op Scholen plaatst je in een andere rol en je voert gesprekken die je nog niet eerder gevoerd hebt," aldus een schoolopleider. "Het laat je over jezelf nadenken. In het begin zag ik alleen het diepe zwembad, maar zo langzamerhand begint het kaders te krijgen, kun je de zwembanden los gooien en begin je al een baantje te trekken."

In het studiejaar 2004-2005 is het interne scholingstraject 'Samen op Scholen' van start gegaan. Zeven vmbo-scholen geven hier samen met de Faculteit Educatie vorm aan. Per school doen zo'n tien collega's mee. Enerzijds willen de scholen nieuwe docenten met gerichte kennis van het vmbo opleiden, anderzijds willen zij de onderwijskundige en didactische kwaliteit van het zittende personeel verhogen. Beide groepen zijn dan ook als 'collega's in opleiding' in Samen op Scholen vertegenwoordigd.

Specifieke taken

Een van de aanleidingen voor 'Samen op Scholen' was de behoefte van de vmbo-scholen aan speciaal opgeleide vmbo-docenten, die voorbereid zijn op specifieke vmbo-taken en -aspecten. Maar wat zijn dat dan?

Deze vraag zal de opleiders en coaches van de scholen en van Instituut Archimedes ook het komende jaar nog bezig houden, want eenduidige antwoorden of generalisaties zijn nauwelijks te geven. Daarvoor is het vmbo te divers en speelt de schoolcontext (zoals ligging, cultuur,

levensbeschouwing, aantal leerlingen en talen) een te grote rol.

Wel speelt binnen alle deelnemende vmbo's het taalgebruik een rol. Docenten die net van de opleiding af komen, kunnen bijvoorbeeld hun kennis en taalgebruik niet zonder meer vertalen naar de vmbo-situatie. "Als het gaat om taal, worden de studenten allemaal gecorrigeerd," vertelt een schoolleider. "Dus hogeschooltaal wordt gereduceerd tot de taal van de leerlingen. We leren de studenten om te communiceren met de leerlingen. In het begin is dat monkey see and monkey do."

Specifieke didactiek

Een uitdaging in het eerste opleidingsjaar was het inrichten van de opleiding. Wat doen de coaches op school en hoeveel tijd krijgen zij daarvoor? Wat zijn de werkzaamheden van de studenten en hoeveel studiepunten horen daarbij? Hoe geef je iedereen voldoende tijd en rust om te kunnen leren, plannen, reflecteren? Hoe zorg je ervoor dat de lestaken en de zorg voor de leerlingen de opleiding van studenten niet in de weg staan? Hoe voorkom je 'oberen op een druk terras'?

Het traject 'Samen op Scholen' wordt als een vliegwiel gezien, dat de onderwijsinnovatie een extra impuls kan geven. Hoe meer docenten binnen deze innovatie worden opgeleid, hoe breder deze gedragen wordt. Dit is de visie. Op de werkvloer ziet het er vaak anders uit, zo zegt een opleider: "De vmbo-specifieke

ZWEMBANDEN LOS GGOIEN

Sabine van den Brink en Angela Pfaff

didactiek zal bij ons binnen 'natuurlijk leren' misschien pas aan het eind van volgend jaar terug komen. Al deze docenten die nu binnen 'natuurlijk leren' werken, zijn niet met de interne opleiding van de studenten bezig." De combinatie van onderwijsinnovatie en het opzetten van een interne opleidingsstructuur zorgt voor een taakverzwaring van alle deelnemers aan het traject. Het gaat immers om meer dan de meestal bekende stagebegeleiding, het gaat om het opleiden van nieuwe leraren. Dat vraagt een andere insteek van de coaches. Een collega in opleiding: "Help ons aan een goede leervraag, waarmee wij bezig kunnen zijn. We kunnen wel zelf een leervraag bedenken, maar dan heb je nog niet alles wat je zou kunnen leren wat belangrijk is."

Specifieke context

Anders gaan denken, taken overlaten aan scholen en de vmbo-specifieke context onderkennen vergt ook veel van de lerarenopleiding. Een opleider hierover: "Laatst hebben de studenten voor het eerst een hele dag Samen op Scholen-uitleg gehad, nu zijn ze pas goed aan het werk, ik hoop dat ze het nu snappen. Wees kritisch zeg ik steeds, hopelijk begrijpen de leergebiedsopleiders dat ze niet de enorme dieptes in moeten gaan met het vak. Ze houden nu zo vast aan dat tweedegraad programma." Zowel de scholen als de Faculteit Educatie zitten in hetzelfde proces. Elke innovatie vraagt om een hoog oplossend vermogen en flexibiliteit van de medewerkers. Vraagtekens ontstaan in de beginfase vooral in de onderlinge afstemming: wie doet wat en is waarvoor verantwoordelijk?

Wat inspireert de deelnemers aan 'Samen op Scholen' om met frisse moed aan het tweede opleidingsjaar te beginnen? Als je deze vraag stelt aan opleiders en studenten (collega's in

opleiding), dan beschrijven zij in hun antwoorden de aspecten van een krachtige leeromgeving:

- de koppeling tussen de opleiding en de schoolpraktijk;
- de contacten met bevlogen, jonge, geïnspireerde collega's;
- het eigen opleidingstraject wordt als betekenisvol en bevredigend ervaren;
- de sterke samenwerking met collega's, samen leren;
- veel aandacht voor reflectie en intervisie, je bekwaamt je in het coachen, je denkt na over eigen handelen;
- traditionele lessen worden vervangen door uitdagende opdrachten;
- specifiek leermateriaal en werkvormen bedenken;
- nieuwe docenten hebben nieuwe kijk op onderwijs;
- leiding geven aan een eigen leerproces;
- een leven lang leren.

'Samen op Scholen' heeft alle elementen in huis om vanuit een constructivistische benadering leren tot een feest te maken. Een opleider: "Ik heb een vlammetje voor deze opleiding. Ik sta er helemaal achter. Als dit gaat werken dan is het een geweldige opleiding. We gaan echt leraren afleveren."

Voetnoot:

De ontwikkelingen in dit eerste opleidingsjaar van Samen op Scholen werden in kaart gebracht met behulp van een monitor. Deze werd uitgevoerd in opdracht van het SBO (sectorbestuur onderwijsarbeidsmarkt) door Sabine van den Brink en Angela Pfaff, leden van de kenniskring 'Vernieuwende opleidingsmethodiek en -didactiek'. De citaten in dit artikel komen voort uit de vele interviews met schoolopleiders, coaches en studenten (collega's in opleiding), die ten behoeve van de monitor gevoerd zijn.

